

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för naturresurser och
jordbruksvetenskap

Kommer vargen?

- En diskursanalys av vargdebatten i Västmanland

Is the wolf coming?

- A discourse analysis of the wolf debate in Västmanland

Julia Källestedt

Institutionen för stad och land
Kandidatarbete • 15 hp
Agronomprogrammet – landsbygdsutveckling
Uppsala 2018

Kommer vargen?

- En diskursanalys av vargdebatten i Västmanland

Is the wolf coming?

- A discourse analysis of the wolf debate in Västmanland

Julia Källestedt

Handledare: Kjell Hansen, Sveriges lantbruksuniversitet
Institutionen för stad och land

Examinator: Yvonne Gunnarsdotter, Sveriges lantbruksuniversitet
Institutionen för stad och land

Omfattning: 15 hp

Nivå: Grundnivå, G2F

Kurstitel: Självständigt arbete i landsbygdsutveckling

Kurskod: EX0523

Program/Utbildning: Agronomprogrammet - landsbygdsutveckling

Utgivningsort: Uppsala

Publiceringsår: 2018

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Vargdebatt, Västmanland, diskurs, naturskyddsintresse, jägare

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land

Sammanfattning

Visst vore det intressant att titta lite mer på hur vargdebatten utformas, specifikt mellan huvudsakligen tre olika aktörer i Västmanlands län? Det har varit ingången för kandidatuppsatsen som försökt dyka djupare in i många berättelser om djuret. Det har skett genom att intervjua flera aktörer inom naturskyddsintresset och jägarintresset samt att söka efter information online via rapporter, hemsidor eller mail som till exempel den tredje aktören, Länsstyrelsen. Dessutom har det funnits ett fjärde perspektiv som ständigt påminns om vargens närvaro i Sverige och det är tamdjursägarna. Genom att gå igenom hur de olika aktörerna resonerar och argumenterar om vargen kan man utläsa huvudargument. Dessa har blivit underlag för en diskursanalys som har utförts med fokus på nyckelord och hur diskurserna målar en bild av vargen. Som avslut diskuteras hur dessa diskurser relaterar till en diskursordning och hur det är uttryck för sociala positioner i samhället vilket kan kopplas till makt och dagens samhällsutveckling.

Nyckelord: Vargdebatt, Västmanland, diskurs, naturskyddsintresse, jägare

Abstract

Wouldn't it be fascinating to have a closer look at how the wolf debate is shaped, specifically between three main actors in Västmanland county? That has been the starting point for this bachelor thesis which has wanted to dig deeper into the many stories about the animal. The actors that have taken part in this thesis are representatives of the "nature interest", the hunters and the County Administrative Board. The farmers have also been added for a further depth into the debate. The method for this study has been to interview several actors from different sides in the debate. There have been extensive searches online through reports, articles, webpages and e-mails. By reviewing the material containing the reasoning for all the actors you can assess how they build their main arguments. These have become the basis for a discourse analysis which has been conducted with the focus on keywords and how the discourses have portrayed the wolf. To finish the thesis there's a discussion in which the relation between the discourses and the discourse order is reviewed and how it becomes an expression for social positions which can be connected with power and the development of today's society.

Keywords: Wolf debate, Västmanland, discourse, nature interest, hunter

Innehåll

1	Vargen i Kolsva.....	3
2	Problemformulering	3
3	Syfte och frågeställningar.....	4
4	Material och metod.....	4
4.1	Informanter	4
4.2	Genomförande	5
4.3	Tematisering och bearbetning	6
5	Analytiska verktyg	7
5.1	Centrala begrepp.....	7
6	Berättelserna.....	8
6.1	Vargen och jägarna.....	8
6.2	Vargen och naturskyddet	12
6.3	Vargen och Länsstyrelsen.....	17
7	Gruppernas huvudargument	19
7.1	Naturintresset.....	19
7.2	Jägarna	20
7.3	Länsstyrelsen	22
7.4	Tamdjursägare	22
8	Vargdebatten som diskursordning.....	24

1 Vargen i Kolsva

Under en varm sommardag i augusti skedde något som tedde sig ytterst märkligt. Malmaskolan i Kolsva fick ett ovälkommet besök då en varg vandrade in på skolgården. Den hade varit närgången i området sen tidigare då den observerats av föräldrar i närheten flera gånger innan händelsen. Under förmiddagen gick den från bakgården in över skolan och då lyckades högstadieelever jaga bort den men då flydde den vidare mot lågstadiedelen där flera barn i yngre åldrar var ute på rast innan den försvann helt (Avebäck & Edman 2017).

”Vi har ett stort ansvar, vi tar det här på fullaste allvar så det är därför vi direkt är i kontakt med länsstyrelsen och har fått hit polisen och har då möjligheten att få hit jaktlaget. Så under eftermiddagen så kommer det, eller mot kvällen kommer ett pressmeddelande.” - Marie Persson, personal på Malmaskolan, intervju Bäringsbladet. När det nämns att det var högstadiebarn som jagade bort vargen säger Marie:

”Det jag kan känna är att man ska nog kanske tänka sig för när man jagar vargen så att man inte får aggressionen mot sig, så att den inte anfäller. Men jag vet inte, i det här fallet var det ju bra.”

Efter att skolan kontaktade länsstyrelsen blev polisen involverad och de tog sig till skolan för att vara där resten av dagen. En annan följd blev att ett jaktlag skulle ta hand om vargen under eftermiddagen.

Det var en känslig och orolig situation med tanke på att det var en skola som stod i centrum för händelsen där barn i olika åldrar blev påverkade. Eleverna blev rådda att alltid hålla ihop i grupper så att ingen lämnades ensam och att vara högljudda för att skrämja bort vargen.

”Föräldrarna ska kunna känna sig säkra. Vi tar som jag sa tidigare det här på fullaste allvar och vi kommer att ha kontakt med länsstyrelsen och polisen och kommunen för övrigt.” - Marie Persson, personal på skolan.

För att lugna föräldrarna var barnen alltid i de vuxnas sällskap utomhus och med fler vuxna än vanligt och de utlovade pressmeddelanden för att hålla all information öppen och lättillgänglig. Det har skett ett liknande fall i Odensvi, också i Köpings kommun, där det fanns ett vargrevir och då valde man att kalla dit länsstyrelsen och föräldrar samt barn för ett öppet möte där alla fick ställa sina frågor¹ (Avebäck & Edman 2017).

2 Problemformulering

Vargen har blivit en tändande gnista för heta debatter och det finns många åsikter kring hur rovdjuret ska hanteras i relation till sin omvärld, inte minst till annat vilt och till människan. Vargfrågan handlar inte enbart om vilt och natur, istället framstår vargen som en symbol som fylls med andra betydelser, där relationerna mellan stad och land är särskilt framträdande. Det finns många som anser sig vara berörda av rovdjuret och därmed engagerar sig i frågan om vargen ska få finnas eller inte.

Å ena sidan finns det aktörer som vill att vargen ska få sin rättmätiga plats i naturen och ingå i den svenska faunan. Bland dessa finns aktörer såsom Naturskyddsföreningen,

---

¹ Det som hände efter intervjun är svårt att säga, jag har sökt vidare utan något tydligt resultat

Rovdjursföreningen och andra miljöorganisationer. Å andra sidan finns det aktörer som menar att vargens rättmätiga plats är någon annanstans och som kopplar in frågor kring vad som händer med livet på landsbygden och en jägares vana att jaga. Där brukar ofta aktörer som representerar jägarföreningar eller lantbrukare dyka upp. I uppsatsen benämns aktörerna som 'naturintresset' respektive 'jägarna' eller 'jägarintresset'.

Mitt bland alla dessa meningsskiljaktigheter finns länsstyrelsen, och över den, den svenska staten samt därefter EU med dess konventioner. Förvaltningsorgan får ansvar att leda frågorna vidare samtidigt som de bör vara lokalt förankrade, vilket påverkas om det finns varg i länet.

3 Syfte och frågeställningar

Syftet med min uppsats är att undersöka hur vargen diskuteras hos främst tre grupper, länsstyrelsen, jägarintresset och naturintresset, i Västmanlands län och hur de olika berättelserna kan ses som uttryck för en diskursordning.

För att ta reda på detta utgår kandidatarbetet från två olika frågor. Den första fokuserar på det berättande materialet: Vilka berättelser om vargen har de olika grupperingarna i Västmanland? Den andra frågan angränsar till den övergripande nivån: Hur kan informanternas berättelser ses i relation till större diskursordningar?

4 Material och metod

Det finns två tydliga positioneringar i förhållande till vargfrågan; den ena sidan vill bevara och gärna låta vargstammen växa och den andra vill reglera den eller kanske till och med ta bort den helt. Däremellan finns länsstyrelsen, som ska upprätthålla en korrekt förvaltning av vargstammen. För att hitta material om vad de olika sidorna tycker, har mitt urval främst utgått från media och forskningsrapporter, material från länsstyrelsens hemsida samt intervjuer med olika aktörer.

Jag har valt att ta kontakt med fem individer som representerar de två sidorna i Västmanland. Två informanter representerar jägarintresset och tre informanter representerar Naturskyddsföreningen, Rovdjursföreningen och den ornitologiska föreningen i Västmanland. En annan aktör är länsstyrelsen som ska verka som ett förvaltningsorgan med neutral vägledning. De har ett krav på sig att alltid utgå från de nationella och internationella bestämmelserna för regionala anpassningar.

4.1 Informanter

Mina informanter hittades genom att jag sökte online kring vargdebatten i Västmanland vilket ledde till att Viltförvaltningsdelegationen kom på tal. Viltförvaltningsdelegationen är en samverkansgrupp som finns i alla län kring jakt-, viltvårds- och rovdjursfrågor (SFS 2009:1474). Det är många av mina informanter som har deltagit och varit involverade på olika sätt kring Viltförvaltningsdelegationen vilket kan försvåra anonymiseringen om deras utnämnda roller inom eller utom organisationen avslöjas. Därför hanteras detta genom att inga namn, positioner eller annan information som kan knyta informanterna till en viss roll kommer att nämnas. För att ge läsaren en hjälpande hand men ändå bevara integriteten görs en kort presentation av informanterna med fingerade namn. Eftersom uppsatsen har ett fokus

på diskursiva uttryck kommer informanterna därmed inte ses ur ett individ-perspektiv utan istället ses de primärt som en sorts bärare av diskurser.

De två personerna som blev företrädare för jägarna i denna uppsats är aktiva jägare idag och har varit det sen en lång tid tillbaka. De är med i Svenska Jägareförbundet och en av dem, Erik, har engagerat sig i arbetet med Viltförvaltningsdelegationen. De har jakten i sin vardag, som arbete för Karl men även som hobby vilket gör att Karl träffar många personer med andra intressen som involveras i vargen.

De andra tre informanterna har engagerat sig i främst Naturskyddsföreningen och Rovdjursföreningen samt till viss del Västmanlands ornitologiska förening. De har alla på något vis varit involverade kring Viltförvaltningsdelegationen, två av dem, Nils och Per genom direkt kontakt och den tredje, Rolf, genom påverkan via Naturskyddsföreningen.

4.2 Genomförande

Studien har utförts med kvalitativa metoder såsom semistrukturerade intervjuer och analys av texter. De semistrukturerade intervjuerna har byggts på öppna frågor för att ge informanterna utrymme att reflektera kring intervjufrågorna. Intervjuns struktur är utformad för att efterlikna ett vardagligt samtal mellan två parter med öppna svar och direkta följdfrågor för att producera ny kunskap (Kvale & Brinkmann 2009).

Att använda intervjuer som metod till uppsatsen tedde sig naturligt då det var viktigt att fånga informanternas egna uppfattningar kring vargfrågan. Eftersom jag ville undersöka diskurser hos grupperingar som är involverade i vargfrågan valde jag att använda mig av intervjuer då jag vill höra informanternas egna berättelser om sina uppfattningar om vargen. Avsikten med intervju som metod var att hitta det som annars är svårt att identifiera och beskriva för någon utomstående ur en diskurs, exempelvis vilka underliggande meningar som finns bakom åsikter om vargen. Intervjuerna ger en annan ingång till diskurserna än t.ex. insändare, där det främst är åsikterna som syns. Jämfört med en insändare, som kan tjäna ett syfte att stärka ”vi mot dem”-känslan och bekräfta motpolerna i vargfrågan, visar en intervju inte enbart motpolerna utan även vad som ligger bakom och hur en diskurs är mer komplex än en enkel åsiktspresentation (*ibid.*).

Intervjuerna genomfördes ansikte mot ansikte med alla utom en där intervjun skedde över telefon. Genom att få träffa många av informanterna blev mötet mycket intressant och under de tillfällen som intervjun utfördes på plats har jag passat på att utföra observationer av informanternas värld. Under fyra intervjuer blev jag inbjuden till informanternas hem eller arbetsplats där jag tog del av deras miljö och jag har använt detta för att leda in läsaren i texten. Det har bidragit till att berättelserna förankras i en bredare bild av informanterna.

Intervju som metod är ett bra verktyg om man vill nå djupare. Det kan dock bli problematiskt om frågorna blir för ledande vilket jag motverkade genom att använda öppna frågor. Det fanns fyra förutbestämda frågor som utformade en bas och sen baserades följdfrågorna på informantens svar. Med dessa frågor har informanten haft möjlighet att resonera fritt kring vad som sägs och intervjun går över i något som liknar ett samtal mellan intervjuare och informant (*ibid.*).

Jag har en förförståelse av diskussionerna om vargen då jag är uppväxt på landsbygden och har genom min utbildning i Uppsala träffat många miljöintresserade. På samma gång som det kan vara negativt ser jag det som en styrka eftersom jag har en kunskap om vargfrågans

komplexitet och hur den engagerar väldigt många. Min utgångspunkt för all analys har dock varit informanternas berättelser och deras syn på vargen.

Även om jag försöker hålla mig neutral kan jag ha påverkat materialet genom hur jag tolkat det som de intervjuade sagt och därmed de teman jag valt. På grund av min förförståelse är det omöjligt för mig att hålla mig neutral, men jag har reflekterat kring frågor som dykt upp för att på så sätt ifrågasätta hur mina värderingar kan påverka materialet.

Genom att utgå från kvalitativa forskningsmetoder utgick all materialinsamling från semistrukturerade intervjuer. Det fanns fyra förutbestämda frågor för att vägleda informanten men varje följdfråga var unik för varje intervju. Detta för att efterlikna strukturen av ett vardagligt samtal och på så vis ge informanten ett öppet utrymme att resonera kring frågan (*ibid.*).

Förutom intervjuer består mitt material även av artiklar och information från hemsidor på internet. Detta för att komplettera intervjumaterialet och gå djupare i vad som sägs om vargen online från respektive grupp.

4.3 Tematisering och bearbetning

Efter att intervjuerna hade genomförts inleddes bearbetningen av det empiriska materialet genom att lyssna igenom och transkribera alla intervjuer. Alla intervjuer skrevs ut på papper för att underlätta sökandet efter nyckelord. Nyckelorden utgjorde det första steget i hur det empiriska materialet kategoriserades i teman till uppsatsen och som underlag för diskursanalysen. Genom att utgå från nyckelord kunde jag se mönster i berättelserna och det gjorde det lättare för mig att se samband eller skillnader. De berättelser som diskurserna kommer till uttryck genom har sina kärnor i nyckelorden. Jag satt med en överstrykningspenna och letade efter ord som verkade vara betydelsebärande, ord som nämndes ofta och betonades tillsammans med vargen.

Några exempel på mina nyckelord för jägarintresset är problem, leva på landsbygden, vårt sätt att leva, påverkansmöjlighet, landsbygdsfrågan och anpassning.

Ord som nämndes ofta under flera intervjuer hos informanterna för naturintresset och som lyftes ut som nyckelord var bland annat faunan, genetisk frisk, vilda sammanhanget och sociala medier.

Nyckelorden hos länsstyrelsen fann jag på deras hemsida. De använder ett formellt språk med officiella termer såsom kvalitetssäkring, observationer, förvaltning, rovdjursinventering, skyddsjakt och licensjakt.

Nästa steg var att använda nyckelorden som en röd tråd genom intervjumaterialet. Det blev en väg in för att se huvudargument och det som ofta framträdde som viktigast inom varje berättelse. Utifrån detta var det möjligt att konstruera en mer övergripande sammanfattning som sedan ledde mig vidare till diskursanalys.

5 Analytiska verktyg

”En diskurs kan ses som bestämt sätt att tala om och förstå världen, eller en del av den” (Winther Jorgensen & Phillips 2000).

Min ingång till att analysera materialet är att försöka förstå hur berättelserna om vargen hänger ihop med bredare föreställningar. Människan skapar berättelser för att göra världen mer begriplig och meningsfull och dela den med andra. Berättelserna kan ses om narrativa texter och dessa är en del av vad som bygger en diskurs.

Tänk dig en låda full av glasögon. Det finns alla möjliga sorter med olika styrkor, slipade helt olika. Du sträcker ner handen och tar upp ett par, vilket som helst tänker du men det är inte fallet. Glasögonen, precis som diskurserna, skapar olika presentationer av verkligheten så beroende på vilka du väljer kommer det du ser att förändras. Dina glasögon skapar alltså en uppfattning av verkligheten samtidigt som det är verkligheten som slipar glaset.

Att se en diskurs handlar om att se språket, vad det är som sägs, hur det sägs, vad som poängteras som viktigt och i vilket sammanhang. Ett exempel är när en läkare verkar inom en medicinsk diskurs och uttrycker sig utifrån detta sociala fälts ramar, jämfört med det som diskuteras på en tennisklubb en vardagskväll.

Kritisk diskursanalys är ett sätt att se på världen genom att med en kritisk ingång undersöka och identifiera vilka diskurser som finns och hur de förhåller sig till varandra i diskursordningen (Fairclough 2010). På så vis kan man lyfta maktstrukturer och problematisera dominanta ideologier som framstår som neutrala, exempelvis rapporter baserade på statistik, som kopplas till antaganden som till stor del förblir oprövade (Wodak & Meyer 2016). Därmed menar den kritiska diskursanalysen att samhället har en skyldighet att ifrågasätta och kritiskt granska centrala frågor inom exempelvis forskningen. Den kritiska diskursanalysen strävar efter att analysera hur diskursens utsagor om verkligheten också återspeglar och vill förstärka sociala positioner i samhället (Fairclough 2010).

5.1 Centrala begrepp

För att leda läsaren vidare vill jag presentera några av begreppen som kommer användas vidare i diskursanalysen. Ett begrepp är diskursordning som handlar om förhållandet mellan de olika diskurserna. Det kan förstås som att diskurser är föränderliga och etableras genom att erbjuda bättre förståelse än tidigare diskurser. Existensen av en diskursordning, det vill säga att det vid samma tid finns flera olika diskurser om ett socialt fenomen som tävlar om inflytande, är ett uttryck för att ingen diskurs uppnått hegemoni. Det handlar om en maktkamp mellan vilken diskurs som råder. Ett ytterligare begrepp är subjektspositioner som i den kritiska diskursanalysen definierar sociala positioner så som de kommer till uttryck i och uttrycks av diskursen. Diskurserna används således för att stärka grupper social inflytande och positioner. De är sociala konstruktioner och uttryck för makt (Fairclough 2010). För att förtydliga väljer jag ett exempel: Låt säga att du är medlem i en sekt. Det finns en dominerande och tydlig diskurs som både produceras av sekten men även producerar den och stärker den vidare. Genom diskursen blir medlemmarna i sekten tilldelade vissa roller som ofta kopplas till makt, subjektspositioner.

6 Berättelserna

6.1 Vargen och jägarna

Det är en varm vårdag, en tydlig påminnelse om att sommaren är på väg vare sig vi är redo eller inte. Jag tar bilen och kisar bakom solglasögonen när jag navigerar min väg genom staden för att nå ett avskilt bostadsområde. Jag kliver ut ur bilen och möts direkt av ett naturnära område med en vacker skog gömd bakom de innersta husen. Fåglarnas kvitter skvallrar om att det finns mycket mer att hämta bara man hittar vägen till skogsstigarna. Jag väljer dock att snedda från parkeringen tillbaka mot husen eftersom jag är där för att träffa en av representanterna för jägarna. Han heter Erik och har bjudit in mig till sitt hem för en intervju. Det är nästan omöjligt att undgå att se tecken på att han jagar på sin fritid; redan innan jag klivit in i huset möts jag av ett älghorn på väggen. Han tar mig i hand och vi sätter oss ner till bords och medan intervjun pågår tar jag in miljön kring mig. Fotografier på barn pryder den ena kylskåpsväggen medan den andra täcks av foton på jakthundar vilket belyser hur högt båda värderas. Väggarna är smyckade med jakttroféer och på bänken i hallen står en snidad mugg. Erik är engagerad och driver gärna sina åsikter kring jakt och varg. Med fika framme på bordet sätter vi oss ner och Erik börjar berätta om sin upplevelse av vargen.

Han är en erfaren jägare och har sen länge haft ansvar för viltvårdsfrågor inom olika förbund och lokala föreningar, till exempel ett älgskötsel-område. När han berättar om skogarna väljer han sina ord med värme och goda minnen. Det är tydligt att jaktmarkerna ligger honom varmt om hjärtat och han vill värna om sina jaktmöjligheter. Han ser sitt eget perspektiv som ganska brett förankrat samtidigt som han även fokuserar på den lokala nivån. Medan det finns strategier för exempelvis älg för att hålla nere skadenivån för skogsägarna och likadant för både kronhjort och vildsvin, saknas sådana strategier när det gäller varg. Arbetet med älg, hjort och vildsvin har pågått länge och här finns väl utvecklade rutiner. Den beredskapen saknas när det kommer till vargen som är ett rovdjur som påverkar annat vilt och det är ett problem.

Jag pratar med en annan jägarrepresentant, Karl, som även han berättar om hur viltet har påverkats av vargen.

”Rådjursstammen som vi hade i Västmanland har minskat dramatiskt. Först så var det då lodjuren som tog rätt mycket rådjur och sen har då vargen kommit och den tar rätt mycket rådjur också, så rådjursstammarna är på väldigt låg nivå. Älgstammen börjar också minska lokalt inom länet också där vi har varg. Men sen kommer hela då, ska jag säga, landsbygden med tamdjur. De som har en liten fastighet och sen har man några beteshagar så man vill hålla det lite öppet utanför sina hus. Har man fått ett angrepp, oftast så lägger man ner. Man tycker alltså, den här oron för att ha 10–15 tackor... ’Nej, då lägger jag ner det istället.’” - Karl

Vidare tar Karl upp dilemmat som uppstår för lantbrukare med exempelvis avtal gentemot EU för Natura 2000-områden vilket innebär att hålla landskapet öppet. Men det blir problematiskt med upprepade vargangrepp och lantbrukaren har sitt ansvar att uppfylla avtalet. Han tar upp ett exempel från en gård i Sala kommun som är med i de ekologiska programmen Gröna Hagar som till slut la ner sin fårproduktion. De hade länge påverkats av vargen och under det sista angreppet blev 25 får dödade. De beslutade då att endast ha nöt för att försöka uppfylla kraven för Natura 2000 hagarna. Att upprätthålla vargstammen, menar Karl, blir därmed kontraproduktivt i förhållande till andra miljömål.

Erik berättar om vargen i Sverige, en varg som finns i landet men som begränsas till endast vissa områden. Spridningen inskränks beroende på vilka näringar som kan komma att påverkas. Ta rennäringen som exempel, den skulle bli otroligt utsatt av vargen om populationen sökte sig norrut och därför blir det skydds jakt. Han visar på Södermanland som ett landskap med kanske Sveriges främsta jaktområden med en stark viltfauna och stora jaktgods där många lever på att sälja jakt. I ett område som detta kommer det aldrig introduceras varg utan där kommer det tillämpas skydds jakt genom Länsstyrelsebeslut.

Han suckar och berättar vidare om var vargen får befinna sig i Sverige. Det enda spridningsområdet som han kan se är Dalsland, på den sidan om Mälaren. I övrigt kommer vargen att vara begränsad att leva inom det område den befinner sig på idag och där är jakten helt utslagen. Han tar upp ett eget exempel om en jaktmark tre mil norr om Köping. Tre vargrevir angränsar till varandra på den relativt stora marken. Det sista rådjuret blev skjutet år 1996.

”I år, vi var ute i 6 timmar och jagade älg, sen gick vi hem. Vi sa ”vi håller inte på med det här”. Det fanns inget älgspår från i höst på marken. Det är klart att jag som jägarrepresentant måste reagera. Det är alldeles givet och det är mitt intresse, mitt sätt att leva tillsammans med 5000 andra i Västmanland. Och det har staten satt sig över. EU har satt sig över.” – Erik

Karl tror att de stora skillnaderna hos de två sidorna beror på att många vargförespråkare inte blir direkt påverkade av vargens förekomst. Det är många gånger så att de som är högljuddast inom diskussionen bor inne i stan och är inte drabbade i någon form. Dock har han träffat landsbygdsbor som varit vargförespråkare och i princip idiotförklarat jägarerna.

Karl tar upp ett exempel om en kvinna som under en lång period ringt honom för att diskutera kring vargen för att övertyga honom om dess berättigande. Sen fick hon ett angrepp själv. Hon bodde på landsbygden och en varg hade gått in på gården, tagit hennes hund och försvunnit. Det fanns inte ett spår kvar av hunden och inte heller av vargen. Efter det hade hennes uppfattning om vargen förändrats till raka motsatsen.

”Så att så länge hon inte var drabbad själv då var det jägarnas fel, då var jägarerna dumma och det var därför vargen tog våra hundar. Nu blev hon själv drabbad, då vände hon helt och hållet och hon hade samma uppfattning gentemot länsstyrelsen sen också, att ”vargen ska bort, vi måste utrota den, vi måste använda gift, vi måste ha alla medel för att ta bort den.” Och lite grann så upplever vi en hel del utav Naturskyddsföreningen. Så länge de själva inte är drabbade då är det bra. Blir de själva drabbade så då vänder man.” - Karl

Erik berättar om dagens landsbygdsfolk uppdelade i tre kategorier. Den ena kategorin är de som funnits där från början som lever tillsammans med sitt skogsbruk, sin småskaliga produktion, sin jakt och sin passion. Den andra kategorien är de som flyttar ut på landet i sitt sökande efter närheten till naturen och kanske även är jaktintresserade. Sen den tredje kategorin som flyttar för att komma bort från storstadsstressen. De vill hitta ett hem där barnen växer upp på landet med djur och natur kring sig. Det kan hända att de köper en liten gård för att ha ett par djur endast för deras intresse men sen pendlar de till stan på grund av sitt arbete.

”De sitter inte här på afterwork klockan fyra på eftermiddagen och dricker pilsner på stan. De gör inte det. De lever för det här där ute.” – Erik

Alla typer av människor som bor på landsbygden påverkas av vargen, alltså inte bara om man är jaktintresserad utan det finns barnfamiljer som inte längre lämnar barnvagnen ute på gräsmattan. Vargen finns på landsbygden, det är där som den får sin inverkan. En ökad mängd vargar innebär att de söker sig närmare människan och bebyggelsen på landsbygden. Det kan hända att landsbygdsbor vänder sig till länsstyrelsen för att begära skydds jakt på enskilda vargindivider för att de upplever att de är för närgångna, exempelvis att de går in på gårdarna på dagtid.

”Ja den [vargen] tar ju bort vårt intresse, vårt sätt att leva. Det är ju det som frågan handlar om i grund och botten. Att det sen får väldiga effekter för landsbygden, det är ju alldeles givet. [Erik säger att han läser artiklar skrivna av jägarorganisationer och vanlig press om jakt.] Det är ju varje dag flera nya artiklar om hur till exempel landsbygden då lider av vargproblematiken.” – Erik

Karl tar upp att i Västmanlands län är vargen ett stort problem på många olika sätt. Den största negativa påverkan är hos tamdjursägare då det är de som främst blir drabbade av vargen, därefter jägarna och då genom att de inte törs släppa sina hundar och det blir en konkurrenssituation om bytetillgången. Genom att vargen finns inpå knuten väljer många att inte skaffa hund, inte ens en sällskapshund.

”Det är många som har slutat att jaga med sina hundar. När hundarna nu blir för gamla då köper man ingen ny hund. Hundanvändningen har minskat rätt så ordentligt i Bergslagen för Västmanlands del, det har det gjort.” - Karl

Jag sätter mig ner vid datorn och tänker efter. Vad är bilden av vargen i media? Vilken uppfattning får en läsare om vargen i dagens nyhetsflöde? Vilka riktade bilder av vargen finns det i media?

Jag genomför en sökning i Google med orden ”varg” och ”artikel” som får runt 1,5 miljoner träffar och den första träffen blir en artikel från Aftonbladet. Den har en kraftfull titel som ska väcka känslor och en vilja att läsa vidare; ”Vargar är ett hot mot livet på landsbygden”. Jag klickar på länken och öppnar då en debattartikel där det är författaren, som även vid tillfället var ordförande för Svenska Jägareförbundets Rovdjursråd, som står för artikelns innehåll, inte tidningens redaktion (Aftonbladet 2018a). Artikeln tar upp hur vargen tar hundar, vilka kostnader det medför och att det är en allvarlig påverkan på livet på landsbygden, eftersom det finns en oro över att släppa hunden under jakt. Det finns ett tydligt ifrågasättande kring andras uppfattning om vargen, om stammens storlek och påverkan på tamboskap: *”Faktum är att vi aldrig haft så mycket varg i Sverige som nu, och detta trots den licensjakt som genomfördes i fjol och möjligheten att försvara sina tamdjur.”*

Erik nämner i sin tur att i dagsläget finns det tillräckligt många individer för att uppnå en gynnsam bevarande status. Det betyder att det finns en genetisk säker stam. Han hävdar att EU:s krav uppfylls till fullo men samtidigt är det ingen som lyssnar till det.

”Motståndarsidan bryr sig inte om vad forskarna faktiskt säger. De säger; ’vi behöver inte ha mer än 200 vargar i Sverige så har vi gynnsam bevarandestatus det vill säga vi uppfyller EU:s krav.’ Men det accepterar inte motståndarsidan, de ska ju ha 1000 vargar. Så forskarna, den delen kan vi lägga ner för den delen är det ingen som bryr sig om. Då har man tappat sans och vett. Man bryr sig inte på motståndarsidan om ett riksdagsbeslut som säger att vi ska ha 27 föryngringar i Sverige. Idag har vi 45–50, ändå får vi ingen jakt. Nånstans

har det blivit fel och det är därför att man inte bryr sig om riksdagsbeslutet, man bryr sig inte om vad forskarna säger.” – Erik

Jag söker vidare på internet för att se mer i media om den landsbygd som förändrats. Jag vill framför allt se mer kring hur vargen påverkat försörjningsmöjligheterna på landsbygden. Jag söker på ”LRF” (Lantbrukarnas Riksförbund) och ”varg”. Resultaten är artiklar från olika tidningar såsom LRF:s egen hemsida där det pekas på kvalitetssäkring. LRF uppmanar djurägare, medlemmar och boende i vargområden att rapportera observationer och misstänkt vargspilling till länsstyrelsen. I en artikel om var vargen befinner sig i Östergötland efter flera vargangrepp ges en referens till länets förvaltningsplan.

”I länets förvaltningsplan för rovdjur kan man utläsa att i den mån varg etablerar sig i länet ska det ske i en takt som främjar samexistensen mellan människor och varg samtidigt som skador och olägenheter förebyggs och begränsas. Dessutom att skador på tamboskap inte ska vara så omfattande att tamdjurshållningen påtagligt försvåras eller omöjliggörs. Det är viktiga ståndpunkter.” (LRF 2018a)

Det är tydligt att man utgår från länsstyrelsens bestämmelser och i största möjliga mån håller sig öppna mot omvärlden. Samtidigt som lantbrukare förhåller sig till de övergripande reglerna måste det finnas ett förtroende till förvaltningen för att den ska fungera. En annan artikel från LRF tar upp hur en åtgärdsplan tillsammans med länsstyrelsen kräver att boskapen måste vara i en hage med godkänt stängsel utan möjlighet att ta sig ut. Detta för att kunna få ersättning vid ett vargangrepp. Samtidigt menar lantbrukarna att det endast finns krav att stängsla in sin boskap, inte att stängsla ute vargen. Artikeln tar upp ett fall där det skett ett vargangrepp på en gård med fårstaket och de anser att länsstyrelsen grundar sitt beslut om minskat ekonomiskt stöd på en bristfällig undersökning.

”När besiktningsmannen kom till gården mitt på dagen var fårägarna redan i full färd med att frakta bort döda djur från hagarna, via den grind som nu öppnats för fordon. Utan att prata med ägarna fastslog besiktningsmannen felaktigt att grinden även varit öppen under natten. Besiktningsmannen kontrollerade heller inte övriga delar av fårhagen för att se om vargarna tagit sig in på annan plats. Kontrollanten pratade inte med ägarna överhuvudtaget. Diskussionen om Sverige ska kunna ha en lammnäring kvar i vårt land när varg etableras kommer vi att ta med politikerna.” (LRF 2018b)

Fallet i artikeln är Molstaberg utanför Stockholm. Den har tidigare beskrivits som en mönstergård av länsstyrelsen vad gäller djurskötsel och natur. Det har varit en viktig gård genom dess fårbesättning som har utgjort förutsättningar för att skapa nyckelbiotoper. Gården som varit ekologisk har även bidragit till livsmedelsstrategins mål om mer svensk mat. När vargangreppen startade 2015 valde gården att tillsammans med länsstyrelsen utgå från en tidsbestämd stängslingsplan. Det har visat sig med tiden att denna plan inte gjort tillräckligt för att motstå angreppen och på grund av maktlöshet och rädsla för nya angrepp har lantbrukarna valt att avveckla sin verksamhet. Det beskrivs som att deras livsdröm går i kras.

”Vi bönder är stolta över det arbete vi gör och vi vill fortsätta att förse Sverige med livsmedel av hög kvalitet, med stor omsorg om våra djur, låg antibiotikaanvändning och bidra till öppna landskap. Men då måste vi kunna lita på myndigheternas stöd i svåra lägen. Ett led i detta är att rovdjurspolitiken efterföljs av samtliga länsstyrelser. Olika län kan inte göra helt olika tolkningar. [...] Nu måste Regeringen se till att den rovdjurspolitik man beslutat om

efterlevs och fungerar i praktiken. Annars riskerar de stolta målsättningarna från livsmedelsstrategin om att kunna erbjuda svenskarna mer svenska livsmedel att bli omöjliga att leva upp till.” (LRF 2018b)

En debattartikel i Aftonbladet står ut ur mängden med sin kraftfulla titel; *Vargen dödar deras får – nu ger de upp*. Den är skriven av LRF:s förbundsordförande. En central fråga i artikeln är en referens till riksdagsbeslutet som handlar om att vargens förekomst i områden med bland annat intensiv fårskötsel ska begränsas till de områden där den gör minst skada. Den poängterar förtroendet hos lantbrukare gentemot länsstyrelsen och staten och den utsatthet som finns. Bilden av vargen blir som ett spelbord där lantbrukaren är en bricka i spelet och hela tiden måste förhålla sig till spelreglerna men även då förlita sig på dem för att kunna ta sig framåt.

”Vargen fyller sin funktion i ekosystemet. Vi bönder lever i nära samklang med naturen och respekterar detta. Men det är fruktansvärt när våra tamdjur utsätts för onödigt lidande. Vargar ger sig på hela flocken vilket innebär ångest och plågsam död för de sönderrivna djuren.” (Aftonbladet 2018b)

Det finns en oro hos många för sina hundars skull men även att vargen söker sig så nära människan. Karl hävdar att visst kan det hända eftersom vargen har kapacitet att döda människor, men att risken att det faktiskt händer är väldigt liten. Det finns ett exempel från Sättra Brunn där det fanns en aktiv idrottsförening som hade många olika inriktningar, däribland skidor och terränglöpning. Efter att de hade sett varg i området kunde de inte fortsätta med sin verksamhet. Det var ingen som tordes, föräldrarna vågade inte låta barnen använda terrängspåret och elljusbanan.

”Men den där oron, den är svår att säga åt folk att det är ingen fara. Risken är så väldigt liten. ”Ja men jag känner en oro.” Den går inte att bortse ifrån. Så att det där är en oerhört svår bit att få bukt med, så länge vargen finns och i den omfattning den finns idag.” - Karl

I artikeln *Berettiget Ulvefrykt*² (Linell & Brainerd 2003) talar man om de olika reaktionerna en varg som ylar kan framkalla, beroende på vem som hör den och hur länge djuret varit etablerat i faunan. Det har både att göra med vilka intressen, såsom fårproduktion, jägarintresse, naturintresse, som påverkas av vargen men även om djuren är vanligt förekommande sedan en lång tid tillbaka. Under den tid som vargen inte befinner sig nära människan försvinner vanan att ha djuret så nära inpå och människan glömmer hur det kan vara. Det gör att när vargen återinförs efter att inte ha varit naturligt förekommande under en period skapas en oro och rädsla för att vargen ska angripa människor. När vargen kom tillbaka och etablerade sig i skogsområden där det levde människor med jordbruk och andra rurala sysselsättningar skapades ett brett spektrum av problem där vissa ledde till konflikter. En följd av att vargen orsakat skador hos sällskapsdjur och jakthundar blev att det skapades en rädsla för djuret hos landsbygdsbefolkningen. Till exempel slutade föräldrar låta sina barn leka i skogen.

6.2 Vargen och naturskyddet

Det är en tisdagsförmiddag i mars. Jag kör igenom en stad som invånarna ofta kännetecknar med att bo på ”vischan” för att nå Per. Det är en tätort som är belägen mindre än fem mil från en storstad som lockar folk i alla åldrar med skolor, jobb och uteliv. En stor del av invånarna i

---

² Berättigade farhågor om varg

orten pendlar till och från staden varje dag och det ter sig som en del av kulturen att söka sig till staden samtidigt som många är missnöjda när de lokala snabbköpen stänger igen. En ridskola ligger belägen mitt inne i bostadsområdet vilket ger ett intryck av närhet till lantbruket. Jag kör fram till huset och möts av ett färgglatt påskris som gör miljön hemtrevlig och inbjudande. Dörren öppnas och jag hinner knappt ta av mig skorna innan jag blir förfrågad om jag vill ha kaffe till kanelbullen. Precis som påskriset utanför är husets innamäte fyllt av färg och omgivningen sprakar med olika mönster på väggar och tyg. Redan under intervjuens början märks det att Per är van med att tala inför främmande personer; han talar passionerat kring vargen samtidigt som han knyter an till fakta i sina argument och drar sig inte för att nämna forskningsrapporter. Dessa rapporter betonas dessutom fysiskt genom att han vid upprepade tillfällen lägger handen på en av de fulla mapparna för att visa sin kunskap och stärka sitt argument.

Per börjar intervjun med att beskriva sig själv som en naturmänniska. Han njuter av naturen och tar sig gärna tid att beskåda fåglar. Han är positiv till vargen och tycker att den ska ses som en naturlig del i den svenska faunan. Det är historiskt på grund av att under en period blev den nästan utrotad men lyckades återetablera sig. Idag är naturen tillbaka i ett historiskt korrekt läge genom att det nu är som de var förr, och förr fanns det ännu fler.

”Så jag tycker ju att, det är en höjdare att vargen finns i vår fauna liksom björn och lo och järv och alla fåglar, kungsörn och havsörn och allt. Det är ju ett nöje för mig att sticka ut i skogen en natt och sitta där på en stol på en väg och så höra en varg. Först när alfahannen börjar yla alldeles i närheten och sen kommer flocken i gång alltså.” – Per

Jag frågar honom hur han blir påverkad av vargen och han ler.

”För mig är ju det ”the greatest rock and roll-band of all time”. Det är ju så. Och jag har sett dem fem gånger live. Sen när jag sitter i skogen och lyssnar på en vargflock yla, det slår en Stones-konsert och det säger i min värld jävligt mycket. Ja det gör det.” – Per

Han är naturfotograf och har mycket erfarenhet av att vara ute i naturen för att leta efter djur. En gång när han var ute och tältade vid en sjö började en flock vargar yla på andra sidan sjön. Först ylade alfahannen och sen följde de andra hans exempel. Per var aldrig rädd, istället kände han sig full av liv i den kolsvarta natten. Hans bild av vargen präglas av naturupplevelser och han beskriver den som ett vackert och intelligent djur. Det är ett socialt djur då de lever och jagar i flock och genom att samarbeta kan de ta även vuxna älgar. När jag frågar Per om hur vargen påverkar honom i hans vardag i syfte att få höra mer om naturen runtomkring bostadsområdet eller landsbygden utanför staden berättar han istället om en känslomässig upplevelse av djuret:

”Det är ett höjddjur. Det är vi överens om, [hans fru] och jag. Vi är så fascinerade. I den meningen är vi kanske inte typiska, vi är helt fascinerade av varg. Vi tycker det är ett vackert djur. Det är definitivt ett intelligent djur. Det är ett socialt djur för de jagar ju, de samarbetar alltså. En vargflock kan fälla en vuxen älg. De jagar ju kalv framför allt för det är lättare men de kan genom att samarbeta och springa från olika håll för att ringa in fälla en vuxen älg och det är ett samarbete som görs. De är ju fascinerande på alla sätt och vis. Alltså hur det påverkar mig, ja det påverkar mig positivt [han skrattar].” – Per

En ytterligare informant, Nils, får jag kontakt med över telefon. Han har varit engagerad inom miljöorganisationerna i cirka 20 år. Han tar upp problematiken med rävskaab som har drabbat

flera revir i Sverige. Skabben påverkar antalet vargen allvarligt och därmed kan statistiken förändras beroende på vilken tidpunkt som mätningen genomförs. Nils säger att när man räknar vargar så räknas maximalt antal individer vid en viss tidpunkt vilket är direkt när valparna har fötts. Sen dör en stor del av dem naturligt under året eller genom skabb.

Skabben är problematisk på många olika sätt, det är en smittsam åkomma som oftast kommer från räv. Nils skrattar ironiskt. Han säger att skabben har fått hjälp på vägen.

”Vi känner ju till att de brukar lägga skabbrävar på vissa ställen. Det finns de som lägger ut skabbräv efter de har skjutit dem istället för att gräva ner dem.” – Nils

Jag börjar min resa från Västerås och styr färdens på en landsväg för att kunna lämna stadens höga byggnader och befolkade gator bakom mig. Jordbruksmark breder ut sig vid sidan av vägen, om något avbrutet här och där av skogspartier eller några hus som dyker upp i klasar. Landsbygden välkomnar mig med röda hus med vita knutar varvat med stora lador och den smala vägen borde omöjliggöra andra vägtrafikanter men ändå möts jag av några cyklister under turen. Plötsligt signalerar min GPS att det är dags att svänga och jag sänker volymen på radion för att som på nåt vis hjälpa mig själv att hitta rätt. Det dröjer inte länge innan jag hittar Rolfs hem som ser ut som en miniatyr av en herrgård. Bilen parkeras på uppfarten vilket är en smått bevuxen rondell av grus och jag kliver ur för att se mig omkring. Det är som att kliva in i en annan värld med all grönska och värme kring sig och Rolf visar mig in i huset. Det blir ett tafatt välkomnande men den hemtrevliga miljön som är fylld av fräcka ljusstakar och väggprydnader väcker min nyfikenhet. Eftersom jag inte dricker kaffe får jag följa med in i köket för att välja ett té och ser att temat är genomgående i hela huset med sin imponerande rymd och betoning på närheten till naturen med bilder på fåglar och fjärilar på väggarna.

Rolf har varit involverad i många av de olika miljöorganisationerna och därmed blir det naturligt att börja där. Han tänker mycket kring relationen mellan Naturskyddsföreningen, LRF och andra föreningar såsom Svenska Jägareförbundet. När jag frågar Rolf vad det är för skillnad mellan uppfattningen om varg hos de båda sidorna lutar han sig tillbaka och tänker efter:

”Skillnaden beror säkert på att det är främst två grupper av människor som inte tycker om varg; det är ju en del djurägare och sen är det jägare. Och tamdjursägarna, deras argumentation tycker jag att jag förstår bättre än jägarnas. Jägarna jagar, de har ju inte, som jag ser det så har inte jägarna naturens bästa för ögonen hela tiden utan de ser ju naturen som en produktion av jaktbart vilt för dem. Det är ju liksom deras eget privata intresse som styr dem. Sen att de i sin jakt använder hundar som driver vilda djur och som då kan råka illa ut om de träffar på en varg, det är ju ett problem då för dem naturligtvis. Men det, det tycker jag, det problemet är inte av samma dignitet som vargens existens tycker jag utan då får de förändra sitt sätt att jaga om de inte vill släppa sina hundar.”

Rolf hävdar att vargens påverkan på älgstammen inte är lika stor som människans. Det blir en konkurrens om det jaktbara viltet men statistiskt sett jagar människan mer älg än vad vargen fäller.

”Det är väldigt stor skillnad. Men man hör ju i massmedia och sociala medier att ”ja nu är det tomt i skogen på rådjur här” säger dem men det kan vara andra orsaker också. Det är så lätt att skylla på det man från början är avogt inställt mot.” – Rolf

Per talar också om hur uppfattningarna kring varg skiljer sig åt. Jägarnas huvudsakliga argument är att behålla älgen för sig själva anser han. I de flesta sammanhang förhåller alla sig civiliserade och det går att resonera kring frågorna. Men i Pers ögon handlar det bara om att bevара deras nöjesjakt, blir det för mycket varg så finns det ingen älg kvar att skjuta och för jägarna är jakten viktig för dem av en massa skäl.

Jag letar i media och undersöker hur vargen uppfattas på hemsidor såsom den Svenska rovdjursföreningen och Naturskyddsföreningen. Vargen är en central del i på båda ställena och efter första klicket till den förstnämnda möts jag av en bild på en vargvalp och texten: *"Bidra till vargarnas framtid. Adoptera en vargvalp."* Jag blir nyfiken och läser om hur vargen är en hotad art i Sverige med en liten och isolerad population där allmänheten kan bidra genom att stödja föreningen ekonomiskt.

"Vargvalpar lever farligt. Vargstammen är liten, sårbar och hotas av inavel. Sjukdomar kan snabbt utplåna en hel familj. Risken är stor att valparna blir skjutna, antingen i legal eller illegal jakt. Varje valp som får leva och få egna ungar kan göra vargstammen mer livskraftig.

Svenska Rovdjursföreningen arbetar för vargarnas rätt att leva. Du kan också bidra till deras framtid genom att symboliskt adoptera en vargvalp." (Rovdjursföreningen 2018a)

Vidare ser jag närmare på Naturskyddsföreningens hemsida som präglas av ett grönt miljötänk med uppmaningar kring hur du som privatperson kan bidra till en hållbar värld. Föreningen kan ses som ett stort träd med grenar som räcker sig ut inom olika miljösektorer. Vargen är bara en av de många grenarna men en central fråga eftersom det är ett hotat djur. Jag läser en faktasida om vargen där det står om hur djuret ser ut, hur familjen är uppbyggd och annan information om hur deras liv ser ut.

"I Sverige är vargen hotad och därför fridlyst och skyddad enligt lag. Ändå skjuts alldeles för många genetiskt viktiga vargar som behövs för en frisk vargstam. Därför jobbar vi i Naturskyddsföreningen för att Sverige ska följa lagarna och förvalta varg på ett sätt som gör att människan och vargen ska kunna leva sida vid sida." (Naturskyddsföreningen 2018a)

Det finns en sida med de vanligaste frågorna om vargen som exempelvis: "Varför ska vargen räddas i Sverige, den finns ju i andra länder?" För att besvara denna fråga samt många fler tar Naturskyddsföreningen stöd i politiken. De hänvisar till nationella lagar såsom jaktlagen, jaktförordningen och artskyddsförordningen samt även internationella lagar; FN:s konvention om biologisk mångfald och EU:s art- och habitatdirektiv. För att ge mer belägg till svaren använder de forskningsrapporter om vargen från SLU (Naturskyddsföreningen 2018b).

Rolf tycker att vargen har tagit plats i ett naturligt sammanhang och fyllt en roll som innan har stått tom.

"Vargen tycker jag är ett, hör till de naturliga predatorerna som hör till den naturliga ekologiska, ja, sammanhanget, det vilda sammanhanget. Då behövs det några toppredatorer också. För att det ska vara fullt funktionsdugligt." - Rolf

Rolf talar om vargens genetiska utsatthet och att det finns individer som har unika genuppsättningar vilket främjar populationens utveckling. En ökning i antal och en större geografisk spridning över landet är att föredra för att vargen ska klara sig ifrån inavel. Han tar upp exempel på varg i andra länder såsom Spanien och Italien där det finns täta vargstammar och befolkningen har lärt sig att leva med djuret.

”Oppositionen mot vargen är inte alls likadan där som den är här. Jag tror inte att de känner något hot om att vargen skulle ge sig på deras barn eller så där som en del försöker säga här. Men det beror väl på att de har haft varg kontinuerligt hela tiden. De har inte haft vargfritt under så många år som vi har haft här i Sverige.” – Rolf

Rolf skrattar högt och minns tillbaka för 30–40 år sen då det hävdades att det fanns fyra vargar i hela landet vid ett tillfälle. Det är deras genetiska arv som dominerar dagens vargstam och det var ett fall med valpar från reviret i Tiveden som vandrade norrut. En hane tog renkalvar, Rolf suckar, och berättar hur synd det var att hanen vandrade just dit eftersom den bar på en unik genetisk uppsättning i förhållande till resterande vargar i området.

Det biologiska synsättet använder ofta rapporter från forskning om vargen för att styrka sina berättelser. En sådan rapport är ”Den Skandinaviska vargen” som har utgivits av SLU (Sveriges lantbruksuniversitet) och där finns en sammanställning av kunskap om vargen från forskningsprojektet Skandulv. Den presenterar en stor mängd kunskap som samlats in i fält om vargen i Skandinavien från 1998–2010 (Sand et al. 2010). Rapportens bild av vargen är att den ses som en beståndsdel av ett naturligt sammanhang.

Vargen beskrivs genom statistik från undersökningar och mätningar av exempelvis artens spridning, populationsstorlek, födointag och påverkan. Rapporten berättar om en vargstam som har återuppbyggt genom fridlysningen i Sverige 1966. Det blev början till en ökning av vargstammen i Skandinavien och under våren 2010 uppskattades det finnas 200–240 individer i Sverige (*ibid*).

Rapporten beskriver en varg som är utsatt på grund av den begränsade invandringen från andra länder och att populationen är liten och med en smal genetisk bas. Den diskuterar de genetiska risker för vargen, vilka är att på lång sikt kan små populationer tappa genetisk variation eller på kort sikt påverkas av en inavelsdepression. Dessa risker kan medföra negativa konsekvenser för vargen såsom missbildningar eller minskad fruktsamhet och rapporten lyfter fram att det är möjligt att motverka både dessa risker genom att introducera nya gener till populationen (*ibid*).

Under en skydds jakt sköts en varg i Jämtland och det var inte förrän efteråt som det uppdagades att hon hade en särskild genetisk uppsättning. Hon var en avkomma efter en varg som invandrat från ett annat revir och som setts som särskilt viktig för vargens genetiska spridning. Svenska rovdjursföreningen skriver om fallet i media och ordförande i föreningen tar upp att det inte är rimligt att skjuta individer av en rödlistad art innan man tar reda på var de kommer ifrån. I samma artikel nämns det hur länsstyrelsen i Jämtland framtogs rätten att fatta beslut om jakt på järv efter att de godkänt jakt när järvpopulationen låg under miniminivån. Det används som ett argument för att frånta rätten för beslut över skyddsjakten på varg: *”Nu är det dags igen, den här gången handlar det om omsorgen om genetiskt viktiga vargar. Därför måste beslut om skydds jakt på varg lyftas från länsstyrelsen i Jämtland.”* (Rovdjursföreningen 2018b) I anknytning till artikeln finns det ett kravbrev om moratorium för skydds jakter i länet som skickades till Naturvårdsverket. Där finns det en hänvisning till händelsen med den genetiskt viktiga tiken och man påvisar bristen på kunskap och vilja att göra en grundlig utredning innan jakten.

”Vargen i Sverige är starkt inavlad och är i desperat behov av invandrade vargar för att bygga upp den genetiska poolen. Länsstyrelsen i Jämtland har uppenbart satt i system att

döda alla vargar som uppträder i renskötselområden. Detta utan att först ta reda på den genetiska härkomsten vilket drabbar genetiskt viktiga vargar och den genetiska statusen på den svenska populationen.” (Rovdjursföreningen 2018b)

Nils säger att naturskyddet gärna diskuterar vargfrågan med jägare, det finns mycket de kan lära av varandra men jägarna har extrema åsikter och ett varghat som gör att de vägrar att lyssna.

”Ja, man hatar varg och man vill inte höra någonting positivt. Jag har sett det här i många många år. Man tar bara till sig sånt som är negativt, det andra vill man inte höra. Så är det i stort sett. En väldigt stor del av jägarna har den inställningen faktiskt.” - Nils

De flesta jägare som Nils har träffat har engagerat sig aktivt i vargfrågan och han medger att det kan ha påverkat hans bild. Men han har sett hur fort och brett rykten sprider sig såsom när länsstyrelsen introducerade en vargpingla för att avskräcka vargen från jakthundarna. Det gick ett halvår sedan hade alla jägare som Nils träffade en bestämd uppfattning om att vargpinglan lockar till sig vargen och att det inte var ett tillräckligt bra medel för att investera i det.

Det hårda klimatet bland jägarna är ett faktum, tycker Nils. Antingen håller man med om att vargen ska bort eller så byter man sida. Han tar upp ett fall som handlar om när flertalet grupper inom Viltförvaltningsdelegationen skulle diskutera en form av återinföring av varg inom ett område. Den ordinarie personen för jägarfrågorna var inte på plats och den som ersatte honom var öppen för att diskutera förslaget istället för att avslå det helt. När Nils kom hem från mötet var suppleanten uthängd i Svensk jakt och annan media eftersom han visat öppenhet för diskussionen istället för att bara reservera sig mot beslutet.

Med en uppgiven suck säger Nils som ett avslut:

”Vi har ju ingen diskussion, det går inte att diskutera. Det gör ju inte det. Då blir man hotad, förr eller senare så blir man hotad, på nåt sätt.”

Rolf anser att den allmänna uppfattningen är mer positiv än vad jägarna får det att framstå. Fokus hamnar på hur många vargar som borde få finnas i den svenska populationen, inte om den får vara här alls.

”Om man räknar in hela befolkningen så tror jag att merparten accepterar att vargen finns och tycker att den ska finnas. Många tycker nog att den kanske ska så att säga hållas på en låg nivå men de tycker att den ska finnas.” – Rolf

Det kan verka som en stor skillnad då drivande grupper såsom Naturskyddsföreningen tycker att nivån på varg borde vara åtminstone dubbelt så hög. Rolf tror att när populationen väl har nått ett gynnsamt och starkt antal kan han och många fler tänka sig skydds jakt, men idag är det för tidigt.

6.3 Vargen och länsstyrelsen

Länsstyrelsens uppfattning om vargen har jag hittat på deras hemsida men valde även att skicka iväg ett kort mejl till myndigheten. I mejlet svarar den att länsstyrelsens uppfattning om varg är att de följer det regeringen bestämmer i frågan. Deras ansvar i vargfrågan är att genomföra sitt uppdrag från regeringen. Deras typexempel på hur de blir involverade i vargfrågan är genom licensjakt efter varg och vid angrepp på tamdjur av varg.

Jag använde Västmanlands länsstyrelses hemsida för att söka efter varg. Resultaten blev runt 100 stycken träffar, varav endast en kategoriserades under "Lantbruk & landsbygd", resterande fanns som "Djur & Natur". Fallet som kategoriserades under "Lantbruk och landsbygd" bestod av en sida som handlade om att förbättra miljön genom att exempelvis stängsla mot rovdjur såsom varg. Vargen blev en bifråga till hur betesmarker kan hanteras. De flesta andra träffar handlade om licensjakt, skyddsjakt och rovdjursinventering (Länsstyrelsen Västmanland 2018a).

I uppsatsens inledning refererade jag till en tidningsartikel om en varg på en skola i Kolsva. På länsstyrelsen Västmanlands hemsida hittade jag beslutet om skyddsjakt för vargen (Länsstyrelsen Västmanland 2018b). I beslutet står det att det är tillåtet att använda motordrivna fordon för att ringa in var vargen befinner sig och att jakten endast får ske i detta område. När vargen blivit fälld ska det rapporteras in till länsstyrelsen och senare skickas till Statens Veterinärmedicinska anstalt för obduktion. I beslutet tar de upp vilka observationer som skett förutom incidenten vid skolan.

"Den 12 juli inkom ca 25 synobservationer av en varg i Kolsva samhälle. Vargen gick helt oskyggt runt i samhället under dagtid. De första observationerna gjordes under förmiddagen. Under eftermiddagen såg sedan ett flertal personer vargen med en död katt i munnen. Bland annat stötte en kvinna med hund ihop med vargen med katten i munnen längs en gångväg. På samma gångväg mötte en 11-årig pojke vargen. Vid mötet med pojken la vargen ner katten, morrade åt pojken, lyfte sedan upp katten igen och vandrade vidare. Vid ett annat tillfälle samma dag passerade vargen på ett par meter från en sandlåda med en lekande 2-åring i." – Länsstyrelsen beslut för skyddsjakt

Motiveringen för beslutet tar stöd i observationerna då vargen har varit närgången under en lång tid i bebyggelsen och runtomkring Kolsva. En månad innan hade den tagit en hund i utkanten av samhället och därefter sökte den sig närmare.

"Länsstyrelsen gör bedömningen att vargens närvaro påverkar en stor andel av befolkningen i detta område på ett negativt sätt och att vargen genererar långvarig rädsla och oro. I propositionen En hållbar rovdjurspolitik 2012/13:191 framhålls att rovdjur påtagligt kan begränsa människors livsföring på grund av rädsla för att bli attackerad, att ens tamdjur blir angripna eller i situationer då föräldrar känner osäkerhet inför att låta barn vara ute och leka. Vidare kan dessa konsekvenser leda till effekter som påverkar landsbygdens attraktivitet." (Länsstyrelsen Västmanland 2018b)

I bedömningen lutar de sig mot EU-kommissionens riktlinjer för förvaltning av stora rovdjur från 2008. Länsstyrelsen begrundar allmänhetens oro och rädsla och även om det inte är mätbart ser de det som en viktig del i förvaltningen. Den sociala påverkan på de som bor i det vargdrabbade området anses vara omfattande på grund av den långa period då vargen varit närvarande samt att den fortsatt vara oskygg för människan. Vargen bedöms som allvarligt farlig då den dödat flera husdjur och håller sig för nära bebyggelsen och den konstateras komma från Kölsta-reviret. Det innebär att en skyddsjakt kan genomföras utan att riskera den skandinaviska vargpopulationens genetiska status (Länsstyrelsen Västmanland 2018b). Länsstyrelsens utgångspunkt är därmed att vargen i princip ska få finnas, så länge den inte utgör ett allvarligt hot mot människor eller tamdjur.

7 Gruppernas huvudargument

7.1 Naturintresset

Om man sammanfattar huvudargumenten för naturintresset så handlar dessa om ekologi och biologi. Deras syn på världen grundar sig på att det finns ett naturligt sammanhang som måste skyddas. Vargen är därmed en naturlig del i faunan. När Per talar om ett historiskt korrekt läge menar han att det är tillbaka till hur det var tidigare och att ordningen i naturen är på väg att återställas genom att vargen har återetablerats.

Här finns också en fascination för djuret självt, man knyter an känslomässigt och ser ett vackert och intelligent djur, samtidigt som naturintresset genomgående också hänvisar till forskningsrapporter. Man lutar sig även mot förordningar för en skyddad art, då vargen är fridlyst enligt EU. Vargen porträtteras som en hotad art med en liten och isolerad population.

I media ser vi Svenska Rovdjursföreningen som med sitt vargfadder-projekt hävdar att vargen är hotad, liksom Naturskyddsföreningen som jobbar för att varg och människa ska kunna leva sida vid sida.

En stor del av de naturintresserades argumentation riktar sig mot jägarna. Det finns en föreställning om att jägarna ser på naturen som en producent av jaktbart vilt för dem och att jägarna vill behålla sin älg för sig själva. Här används statistik som stöd för att hävda att jägarna tar mer älg än vargen och att vargen därmed inte är ett så stort problem för älgstammen. Det finns ingen poäng med att argumentera mot varg för att kunna jaga med lös hund, eftersom vargens fortbestånd bör sättas före en jägares intresse. Genom detta menar de naturintresserade även att det finns ett varghat hos jägarna, som innebär att man inte vill ta till sig någonting positivt om djuret. Diskussionerna stannar upp för det finns inget intresse att föra dem vidare. Nils tog i intervjun upp att naturintresset gärna för vidare diskussioner men att jägarna vägrar lyssna. Han ger ett exempel om en vargpingla som skulle vara ett verktyg för att skrämja bort vargen. Det slutade med att ett rykte skapats inom jägarkretsar att pinglan endast drog till sig vargen och då ville ingen använda verktyget längre. Exempel på när det finns misstro till andra aktörer är föreställningen att de andra planterar ut rävskaab som en undergrävande aktion att komma åt vargen utanför lagen.

I relation till myndigheter finns det hos naturintresset en föreställning om brist på kunskap i rovdjursförvaltningen, som exempelvis när undersökningar inte är tillräckligt grundliga och genetiskt viktiga vargar skjuts. För att summera så tycker naturintresset att naturen kommer före människan och vargen har fyllt en roll som tidigare stått tom. Det finns ett ideal för hur naturen ska se ut där det också krävs toppredatorer för att ”det vilda sammanhanget ska vara fullt funktionsdugligt.”

Den diskurs som uttrycker naturintresset tycks bygga på två huvudinslag. Å ena sidan producerar diskursen en bild av naturen som ett system som borde befinna sig i en naturlig balans. Bilden skapas i första hand genom att ansluta och referera till vetenskapliga texter om ekologi och biologi. Med utgångspunkt i detta, t.ex. i ett forskningsprojekt som Skandulv utfört (Sand et al. 2010) beskrivs vargen som en självklar del av ekosystemet, med lika stort berättigande som alla andra arter. Att vargen är ett rovdjur utgör i denna diskurs helt enkelt en beskrivning av en funktion, som måste uppfyllas för att naturen ska vara i balans.

Som alla diskurser bygger också denna på att ge den verklighetsbeskrivning som gruppen bakom eftersträvar, och därmed placera andra uppfattningar i skuggan. Perspektivet här är därmed inte aktörernas, vare sig vargens, tamdjurens, eller människornas, utan det ekologiska systemet i sig. Detta innebär i sin tur att systemets balans kan mätas i siffror och genom artbestämningar. På så sätt integreras inventeringar av bl.a. vargar som viktiga fakta i diskursen när den används för att argumentera mot andra uppfattningar.

I diskursen används siffrorna för att visa att vargstammen nu är för liten och att det ekologiska systemet därmed inte uppnått ett återställande av balansen. Eftersom naturintresset först har fastslagit betydelsen av en natur i balans och vargens givna plats i denna, blir en för liten vargstam också ett mer omfattande problem, dvs. ett som rör hela den ekologiska balansen. I diskursen blir det genetiska hotet mot vargstammen ett uttryck för detta mer allmänna hot. Exakt hur många vargar som krävs för att uppnå den ideala balansen finns det olika uppfattningar om, men enigheten är stor om att det bör bli fler vargar.

Om den ena delen av naturskyddsdiskursen använder sig av och lutar sig mot naturvetenskapen, vilar diskursens andra del på de individuella naturupplevelsorna och en närmast romantisk syn på naturen. Vargens karaktäristiska egenskaper som ett intelligent rovdjur levande i flock och med förmåga att samarbeta ger en vacker bild av djuret. Genom återetableringen har balansen i naturen återställts med bytesdjur och rovdjur levande i symbios.

7.2 Jägarna

Jägarnas berättelser kan sammanfattas med att de utgår från det sunda förnuftet och motsätter sig inskränkningar i individens val och möjligheter för sitt liv. Man bygger argumentationen på ett helt annat sätt jämfört med naturintresset. I jägarnas berättelser finns det varma och goda jaktminnen. Det är viktigt att visa att jaktmarkerna ligger dem varmt om hjärtat och har ett högt känslomässigt värde. Man talar om viltet som förlorats genom vargstammens återetablering, samtidigt som man lyfter fram att lantbrukare drabbas hårt. Exempel på hur livet har påverkats av vargen lyfts fram genom att hänvisa till gårdsfall från media eller lokala händelser.

Vargen ses som ett problem bl.a. därför att rovdjursförvaltningen inte har någon beredskap för att hantera vargen, men även på grund av hur den direkt påverkar landsbygden och viltet. Det pekats på bönder och de gårdar med en småskalig produktion som har något annat som huvudsaklig syssla, men som håller djur för att de vill hålla landskapet öppet. Det räcker med oron för angrepp för att sådana verksamheter ska läggas ner. Ett annat exempel som lyfts fram är det problematiska i att lantbrukare, när de skrivit avtal om Natura 2000 inte kan genomföra dem på grund av vargangrepp på boskapen. De nämner exempel på gårdar som haft i syfte att skapa öppna landskap men lagt ner på grund av vargen.

Ett av jägarnas huvudargument är att det den levande landsbygden präglas av mångsyssleri och att det är just detta som påverkas av vargen. På landsbygden finns det intresse av att leva i naturen och t.ex. Erik nämner att det är inte är någon som åker in till stan för en bårs efter jobbet, utan man lever för det där ute. Vargen tar bort deras sätt att leva. Med hänvisning till att de själva är landsbygdsbor pekar jägarna tydligt på att det är just på landsbygden som

vargen finns och att detta är en verklighet som inte tycks representeras av forskning eller lagar.

Jägarna argumenterar vidare om den orättvisa som finns i att vargen bara finns i vissa delar av landet. Det skapar en förfördelad landsbygd, då vissa län är helt opåverkade av vargen medan andra har många revir. Exempelvis i norr med rennäringen eller Södermanland, vandrar vargen in där blir det skydds jakt. Där vargen finns nu har viltet minskat och det som förut var bra marker för rådjur ger ingenting under jakt.

Det finns en föreställning hos jägarna om att vargförespråkare inte blir direkt påverkade av vargen. Karl tar upp ett exempel som tydliggör hur fort en åsikt om vargen förändrades. Det handlade om en dam med sin hund som länge ringt Karl för att berätta om hur fel han hade om vargen, att djuret förtjänade mycket mer. Sen blev hennes hund utsatt för ett vargangrepp och man såg aldrig hunden igen. Konsekvensen blev att hon bytte ställning i frågan och istället var positiv till att bli av med vargen.

En artikel som nämnts innan är den som skrivits av Svenska Jägareförbundets ordförande och då ifrågasätts de andras uppfattningar om vargen. Författaren argumenterar för att vargens påverkan på landsbygden är större än vad man tror och att det finns skilda åsikter kring hur många vargar som befinner sig i Sverige.

”Faktum är att vi aldrig haft så mycket varg i Sverige som nu, och detta trots den licensjakt som genomfördes i fjol och möjligheten att försvara sina tamdjur.” (Aftonbladet 2018a)

Det relaterar till Erik som hävdar att även om det finns ett riksdagsbeslut som säger 27 stycken föryrngingar och trots att det blir 45–50 stycken beslutas det inte om licensjakt. Det finns en problematik kring hur antalet vargar kan variera så mycket. Det beror på när man mäter och vilka bestämmelser som Sveriges regering utgår från när den optimala gränsen sätts.

Det sista huvudargumentet handlar om vargens påverkan genom att så oro och rädsla kring sig. Den är ett rovdjur som i vissa fall visa avvikande beteenden och bli närgångna mot människor och det ger en minskad känsla av trygghet. Risken att vargen dödar en människa är liten men oron finns ändå. Karl nämner ett exempel från Sätra Brunn när det setts en varg i området. Han talar om att det var ett område med många friluftaktiviteter men efter att vargen befunnit sig i området vågade ingen förälder låta sina barn vistas i närheten.

Det kan relateras till artikeln Berettiget Ulvefrykt (Linnell & Brainerd 2003) som tar upp hur vargen blir ett hot i människans ögon när den kommer nära. Artikeln diskuterar om hur det kanske inte är djuret i sig som är farligt utan det handlar om myten om varg, vad vargen representerar.

Den diskurs som uttrycker jägarsidan handlar om hur landsbygden påverkas av vargen och att det förändrar hela landsbygdsbefolkningens sätt att leva. Diskursen producerar en bild av hur oro sprids och det finns en rädsla för att ekonomiska resurser men även sällskapsdjur eller barn kan bli utsatta för vargangrepp. Det talas om en varg som påverkar den lokala nivån samtidigt som politiken fattar beslut utan att tillämpa rätt förvaltning. Diskursen stärks av exempel från landsbygden om hur gårdar behövt läggas ner när de ekonomiska stöden aldrig

räckt eller ens kommit eller om friluftsområden som ingen längre använder på grund av att det observerats varg i närheten.

Diskursen ser sig själv som den rätta beskrivningen av verkligheten eftersom den befinner sig ute på landet där påverkan från vargen faktiskt sker. Den tar avstamp i människors berättelser om vargangrepp och liv på landet men påverkas samtidigt av de formella lagarna som formar rovdjurets förvaltning. Det finns en uppfattning om att vargen ska få befinna sig i landet genom internationella art- och habitatdirektiv men det är skillnad från län till län. I diskursen blir en förfördelad landsbygd ett uttryck för hur vissa områden värdesätts högre än andra och hur det saknas lokal anpassning för en övergripande bestämmelse.

Även denna diskurs hämtar material från forskningsstatistik över vargens population. Siffrorna jämförs med det tak som Sveriges regering har beslutat över vargens antal. Diskursen hänvisar till regeringens gräns som det optimala antalet vargar i landet, skulle denna överstigas skulle landsbygden och landets vilt påverkas negativt. Genom att referera till vargtaket blir vargen ett hot mot landsbygden och skulle den öka i antal för att nå en gynnsam status skulle det ge en ökad negativ effekt.

7.3 Länsstyrelsen

Länsstyrelsens huvudargument utgår från nationella och internationella förordningar och regler, vilket är ganska självklart eftersom myndighetens uppgift är att upprätthålla Sveriges lagar och EU:s förordningar, såsom art- och habitatdirektivet. Deras roll är att arbeta med förvaltning på uppdrag av regeringen. När det exempelvis handlade om fallet i Kolsva utfördes en grundlig undersökning av vargens påverkan utifrån flera faktorer. Dessa faktorer var oro och rädsla och indirekt genom detta landsbygdens attraktivitet. Förvaltningen kunde endast godkänna ett beslut om skyddsjakt i det fall då alla krav uppfylldes. Vargen ingår därmed som en del i en bred plan om länets förvaltning och eftersom vargfrågan involverar många är det av stor vikt att länsstyrelsen håller sig neutral.

Den diskurs som länsstyrelsen ingår i ser vargen utifrån den förvaltning som rovdjuret tillhör. Genom att utgå från nationella och internationella bestämmelser blir vargen en del av en övergripande förvaltning som behöver regional tillämpning i varje län. Perspektivet utgår från länsstyrelsens roll som oberoende förvaltare där bedömningar utgår från lokala skötselplaner och det finns särskilda krav att uppfylla innan beslut tas. Vargen benämns genom ord som kvalitetssäkringar och observationer, den bedöms genom gällande skötselplaner och lagar och beslut utgörs av uppfyllande krav.

7.4 Tamdjursägare

För lantbrukarna, så som det framstår när jag läst artiklar från LRF, blir huvudargumenten att vargen blir ett problem när förvaltningen inte sköts rätt och det är lantbrukaren som hamnar i kläm när deras djur angrips eller de får höga kostnader för att skydda sig mot vargangrepp. De grundar diskussion på att lantbrukare följer förordningar och rekommendationer från länsstyrelsen men blir utgången inte tillräckligt bra förlorar bara lantbrukaren på det. Det handlar då inte bara om en stor ekonomisk påverkan utan också att levnadsvanor och livsstil förändras.

Ett tillvägagångssätt enligt länsstyrelsen är att stängsla in boskapen och den ger ekonomiskt stöd för sådana åtgärder. Om man gör det och får ett vargangrepp, kontrollerar länsstyrelsen om boskapen faktiskt befunnit sig i hagen och att staketet uppnår godkänd status för att besluta om ekonomisk ersättning. Den åtgärden stängslar alltså endast in boskapen, men stängslar inte ute vargen.

Lantbrukarna använder ofta samma ord som länsstyrelsen använder när de talar om varg för att visa att de talar samma språk. Det nämns ord som kvalitetssäkring, att man ska rapportera in observationer och misstänkt vargspilling. Lantbrukare och allmänheten uppmanas att dokumentera alla misstänkta bevis på att det finns varg i området till länsstyrelsen för att förhindra angrepp eller styrka bevis efteråt.

Molstaberg är ett exempel som används för att poängtera att lantbrukare vill leva i samklang med naturen. Lantbruket ska vara grönt och se biologisk mångfald med både konventionella och biologiska medel. Det finns en idé om hur vi vårdar vår värld genom att bry oss om jorden och satsa på lokala livsmedel men det påverkas när vargen angriper boskap. De talar om hur djuren lider och plågas under angrepp, vilket de tycker är fruktansvärt. En lantbrukare som producerar småskaligt påverkas hårt ekonomiskt och det är en livsdröm som går i kras.

Tamdjursägarnas diskurs kan delas upp i två delar. Den första delen av diskursen producerar en bild av vargen som en del av en rovdjursförvaltning tillsammans med länsstyrelsen. Utan länsstyrelsen kan inga åtgärder eller ersättningar ske och därmed förlitar sig diskursen till stor del på rådande lagar och regler. Bilden av vargen skapas av underlag och bestämmelser till länsstyrelsen om skydds jakt och ersättning för lantbrukarens ekonomiska resurs.

Den andra delen av diskursen handlar om valet att vara lantbrukare, att leva där ute på landet med sin produktion och se den påverkas av angrepp som är svåra att förhindra. I diskursen väljs det ord såsom att kämpa för en bättre och grönare värld och se det falla framför ens ögon för att det saknas stöd. Det handlar om livsdrömmar, en svensk livsmedelsproduktion och liv som krossas för att oron för ett vargangrepp förändrar situationen. Genom att berätta om gårdar, både småskaligt och större lantbruk, som har gett upp delger man vidare hur vargen blir ett problem för den enskilde bonden.

Båda delarna av diskursen går samman när lantbrukarna vill argumentera för sin sak. De väljer sina ord väl och pekar på att utan deras engagemang och vilja skulle det inte finnas några svenska livsmedel, vilket i sig menar att de är värda att skydda. Deras uppfattning visar att lantbrukare inte ska tas för givet och det finns krav på att rovdjursförvaltningen ska fungera.

8 Vargdebatten som diskursordning

Diskursanalysen fokuserar på hur grupper *uppfattar* och *talar* om verkligheten. Den är därmed inte fokuserad på att försöka avgöra vad som är rätt eller fel, utan snarare av att analysera hur olika grupper skapar språkliga representationer av verkligheten som passar in i och stärker deras sociala positioner. Varje sådan diskurs strävar efter att framstå som något som kan anses vara kunskap; ”vad man tycker sig veta”. Att få syn på något som en diskurs innebär analytiskt att utgå ifrån att det också finns andra sätt att se samma fenomen. Det innebär att det också finns en kritisk utgångspunkt för diskursanalysen. Striden mellan olika diskurser, efter att kunna dominera hur verkligheten bör uppfattas, blir också en strid om makt. I det ögonblick ett (diskursivt) antagande uppfattas som kunskap framträder det som neutralt och döljer därmed den ideologiska bakgrunden (Wodak & Meyer 2016). Detta är ett av skälen till att naturvetenskapen ges en så framträdande roll i några av de diskurser som omger vargdebatten: det får diskursen att framstå som neutral och byggt på kunskap och därmed blir en del antaganden oprövade. När flera diskurser omfattar samma verklighet och tävlar om att vara ”sanningen” (hegemoni) ingår de i en diskursordning. Vargdebatten är ett exempel på just en sådan diskursordning.

Det empiriska materialet har samlats in genom representanter för olika grupperingar, eller subjekspositioner, inom diskursordningen. Varje subjeksposition talar utifrån sin plats i en samhällsstruktur (Fairclough 2010) och strävar efter att vinna förståelse för sin egen position och därmed egna fördelar. Naturintresset lutar sig mot forskningen för att ta stöd i vetenskapen och på så vis öka förtroendet till sina argument. Jägarna väljer att visa på hur förordningar om vargen inte tar hänsyn till ett liv på landsbygden och att de har förnuftet på sin sida. Länsstyrelsen å sin sida är del av en diskurs som kan beskrivas utifrån myndighetens roll i offentlig förvaltning enligt regler som beslutats av den svenska regeringen eller EU. Lantbrukarna belyser vilket jobb de dagligen väljer att utföra för det svenska folket och ber om att få något tillbaka i gentjänst.

Ett sätt att närmare beskriva och förstå hur de olika grupperingarna positionerar sig är att se dem i förhållande till deras fysiska närhet till vargen. Utbredningen av varg är inte jämn över landet utan det skiljer sig från län till län. Det gör att i de län med avsevärt högre andel vargar blir konflikten kring vargfrågan mer påtaglig. Det handlar om personliga upplevelser med vargar nära hemmet men även att det tar stor plats i lokal media och därmed också upplevs som en central fråga (Solevid & Berg 2010: 176). Närheten till vargen spelar därmed en stor roll för perspektiven i vargfrågan, bl.a. när det kommer till att ange vargstammens storlek. Man är mer positiv ju längre ifrån djuret man kommer vilket relaterar till hur det blir en fråga mellan stad och land. I detta fall betyder avstånd mer än bara det fysiska, det inkluderar även det ekonomiska och känslomässiga, vilket innebär att de grupper jag kallat jägarna och, åtminstone delvis, tamdjursägarna, diskursivt vill förknippa naturintresset med en urban medelklass.

På så sätt kan man säga att det inte finns mycket som tyder på att de olika subjekspositionerna någonsin ska kunna komma överens i vargfrågan. Detta bekräftas ju också av att båda sidorna beskyller den andra sidan för att inte lyssna till argument. Avståndet mellan de olika verkligheter som diskurserna målar upp är för stort. Naturintresset ser ett

biologiskt djur med rätten att leva och som måste stödjas på grund av att det är hotat. Jägarna ser en hotad landsbygd med ett folk som måste anpassa sig, lantbrukare kräver ekonomiska stöd och istället för att naturen blir en större park för barnen att leka i under eftermiddagarna transformeras det till okänd mark.

Men att läsa vargdebatten som en diskursordning innebär också att se den som kopplad till hur sociala grupper förhåller sig till varandra (Fairclough 2010) och då blir positionerna i vargdebatten också en signal om hur man förhåller sig till samhällsutvecklingen i stort. I det sammanhanget kan vargdebatten både läsas som en diskussion om ekologi och hållbar utveckling och som en diskussion om relationerna mellan land och stad, beroende på vilken subjektsposition man befinner sig i. Det är i ett sådant sammanhang som vargfrågan också blir en maktfråga.

Referenslista

- Aftonbladet (2018a). *Vargar är ett hot mot livet på landsbygden*. Tillgänglig: <https://www.aftonbladet.se/debatt/article12501378.ab> [2018-06-04]
- Aftonbladet (2018b). *Vargen dödar deras får – nu ger de upp*. Tillgänglig: <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/Eo9wya/vargen-dodar-deras-far--nu-ger-de-upp> [2018-06-04]
- Avebäck, E. & Edman, A. (2017). Skolungdomar skrämde bort varg från skolgård. *Bärgslagsbladet*, Tillgänglig: <https://www.bblat.se/vastmanland/koping/skolungdomar-skrämde-bort-varg-fran-skolgard-1> [2018-06-04]
- Fairclough, N. (2010). *Critical Discourse Analysis - The Critical Study of Language*. Edinburgh: Pearson Education Limited.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2 uppl. Studentlitteratur.
- Lantbrukarnas Riksförbund (2018a). *Var är vargen*. Tillgänglig: <https://www.lrf.se/mitt-lrf/nyheter/ostergotland/2017/10/var-ar-vargen/> [2018-06-04]
- Lantbrukarnas Riksförbund (2018b). *Slutreplik i vargdebatten: Länsstyrelsen blandar ihop korten*. Tillgänglig: <https://www.lrf.se/mitt-lrf/nyheter/riks/2018/05/slutreplik-i-vargdebatten-lansstyrelsen-blandar-bort-korten/> [2018-06-04]
- Linnell, J. & Brainerd, S. 2003. Berettiget ulvefrykt? *Villmarksliv* 31(10): 22–26 Tillgänglig: https://www.researchgate.net/publication/264550585_Berettiget_ulvefrykt [2016-08-19]
- Länsstyrelsen Västmanland (2018a). *Sökresultat varg*. Tillgänglig: <http://www.lansstyrelsen.se/Vastmanland/Sv/Pages/sokresultat.aspx?query=varg&cat=Djur+&+natur> [2018-05-25]
- Länsstyrelsen Västmanland (2018b). *Beslut om skydds jakt på varg*. Tillgänglig: <http://www.lansstyrelsen.se/Vastmanland/Sv/nyheter/2017/Sidor/beslut-om-skydds-jakt-pa-varg.aspx?keyword=varg> [2018-05-25]
- Naturskyddsföreningen (2018a). *Fakta om vargen* <https://www.naturskyddsforeningen.se/vad-vi-gor/skog/varg/fakta-om-vargen> [2018-06-04]
- Naturskyddsföreningen (2018b). *Vanliga frågor om varg*. Tillgänglig: <https://www.naturskyddsforeningen.se/vad-vi-gor/skog/varg/vanliga-fragor-om-vargen> [2018-06-04]

Rovdjursföreningen (2018a). *Vargvalpar lever farligt*. Tillgänglig: <https://www.rovdjur.se/stod-oss/engagera-dig/adoptera-en-vargvalp> [2018-06-04]

Rovdjursföreningen (2018b). *Krav om mortarium av skyddsjakter i Jämtlands län*. Stockholm. Tillgänglig: https://www.rovdjur.se/objfiles/1/Begaranommorato_1628831835.pdf [2018-06-04]

Sand H, Liberg O, Aronson Å, Forslund P, Pedersen HC, Wabakken P, Brainerd S, Bensch S, Karlsson J och P Ahlqvist (2010). *Den Skandinaviska Vargen en sammanställning av kunskapsläget 1998 – 2010 från det skandinaviska vargforskningsprojektet SKANDULV*, Grimsö forskningsstation, SLU. Rapport till Direktoratet for Naturforvaltning, Trondheim, Norge. Tillgänglig: http://www.viltskadecenter.se/images/stories/Publikationer/artfakta_varg_dn_uppdaterad_2010_12_21.pdf [2018-06-04]

SFS 2009:1474 *Förordning om viltförvaltningsdelegationer*. Stockholm: Miljö- och energidepartementet

Solevid, M. & Berg, L. (2010) *Gärna varg, men inte på min bakgård*. Sören Holmberg & Lennart Weibull (red) Nordiskt ljus. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.

Winther Jörgensen, M. & Phillips, L. 2000. *Diskursanalys som teori och metod*. 1 uppl. Studentlitteratur AB.

Wodak, R., & Meyer, M. (Eds.). (2016). *Methods of critical discourse studies* (3rd ed.). London: Sage.